

สรุปการวิจัย

จากการศึกษาความคิดเรื่องพระเจ้าในพระหมสูตร ซึ่งเป็นคัมภีร์ที่สำคัญ คัมภีร์หนึ่งของปรัชญาเวทาคะ พบว่าพระเจ้าในพระหมสูตรมีธรรมชาติที่สำคัญอยู่ 3 ประการ

1. การมีอยู่ พระหมันต้องมีอยู่ในฐานะที่เป็นสาเหตุของโลกและสิ่งต่างๆ ทรงเป็นทั้งสัมฤทธิ์ปัจจัยและวัสดุปัจจัย ทรงสร้างสิ่งต่างๆจากเจตจำนงของพระองค์ สิ่งต่างๆดำรงอยู่ในพระหมันและกลับคืนสู่พระหมัน หากพระหมันไม่มีอยู่สิ่งต่างๆก็ไม่มีอยู่ ทั่วเหตุที่สิ่งต่างๆมีอยู่ทั้งนั้นพระหมันจึงต้องมีอยู่

2. การมีสัมปชัญญะ พระหมันต้องมีสัมปชัญญะเพราะทรงเป็นผู้สร้างสิ่งต่างๆ การสร้างจำเป็นต้องมีการคิด มีความต้องการ มีสติปัญญา ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นคุณสมบัติ ของการมีสัมปชัญญะเท่านั้น เพราะมีคุณสมบัติดังกล่าวนี้ พระหมันจึงสามารถสร้าง จักรวาลที่เต็มไปด้วยความหลากหลาย ที่ดูเหมือนจะยุ่งเหยิงไร้ระเบียบ แต่หาก พิจารณาให้ดีจะพบว่าแท้จริงแล้วมีกฎที่ครอบคลุมมันอยู่ และกฎนั้นคือพระเจ้านั่นเอง

3. นิรามิสสุข สิ่งต่างๆที่มีอยู่นี้มาจากพระหมัน รวมทั้งความสุขอันเป็นสิ่ง ที่มนุษย์แสวงหาด้วย ในเมื่อพระหมันเป็นผู้ให้ความสุขแก่ชีวาत्मันทั้งมวล ตัวพระหมันเอง ก็ต้องมีความสุขหรือเป็นความสุขด้วย และต้องเป็นความสุขที่เป็นความสุขอย่างอื่น (อานันตะหรือนิรามิสสุข) เพราะพระหมันทรงเป็นความสมบูรณ์ที่ปราศจากข้อบกพร่อง ทั่วทั้งมวล ดังนั้นทุกประการที่มีอยู่ในพระหมันต้องเป็นความสมบูรณ์ด้วย

พระหมันที่แท้จริงนั้นเป็นนิรคุณพระหมัน ที่เป็นอิสระจากข้อกำหนดทั้งปวง ไม่มีขอบเขตจำกัดและเป็นนิรันดร์ พระหมันชนิดนี้เป็นพระหมันที่ยากแก่การเข้าใจ เพราะความคิดมนุษย์มีขอบเขตจำกัด จึงเป็นการยากที่จะเข้าใจพระหมันที่ไม่มีขอบเขต ใด วิธีเดียวที่จะรู้จักและเข้าใจพระหมันที่แท้จริงได้ก็โดยการทำสมาธิ ซึ่งเมื่อรู้จัก และเข้าใจพระหมันแล้วก็ไม่อาจบรรยายถึงพระหมันที่แท้จริงได้อย่างถูกต้อง เพราะภาษา

ที่มนุษย์ชั้นนั้นมีขอบเขตจำกัด ด้วยเหตุนี้คำสอนต่างๆ เกี่ยวกับพรหมันตามที่ปรากฏใน
 พรหมสูตรหรืออุปนิหิตส่วนใหญ่ จึงเป็นคำสอนเกี่ยวกับสฤคพรหมัน ซึ่งเป็นพรหมันที่
 ประกอบด้วยคุณสมบัติ เป็นพรหมันที่มีขอบเขตจำกัดมีลักษณะที่เหมือนมฤคย์ เพื่อให้
 มนุษย์สามารถเข้าใจและรู้จักพรหมันได้อย่างง่ายขึ้น เป็นบันไดสำหรับก้าวไปสู่การทว่า
 สภาธิ เพื่อให้รู้จักและเข้าใจพรหมันที่แท้จริงต่อไปได้

ในทานความสัมพันธ์ระหว่างพระเจ้าหรือพรหมันกับโลกและมนุษย์ ทั้งสอง
 มีความสัมพันธ์ในแง่ที่เป็นเหตุและผลของกันและกัน พรหมันเป็นสาเหตุอันเป็นที่มาของ
 โลกและมนุษย์ กล่าวคือเพราะเจตจำนงของพระองค์โลกและมนุษย์จึงเกิดขึ้น
 การเกิดขึ้นของโลกและมนุษย์นี้ไม่มีจุดเริ่มต้น เป็นเหตุและผลที่สืบเนื่องกันมาเป็นเวลา
 ที่ยาวนานเป็นอนันตโย โลกที่เราอาศัยอยู่นี้ไม่ใช่เป็นโลกที่เกิดขึ้นครั้งแรก มีการเกิด
 ขึ้นของโลกก่อนหน้านี้มาแล้ว โลกและมนุษย์เมื่อเกิดขึ้นมาแล้วก็ไม่ได้มีอยู่อย่างเป็นอิสระ
 จากพระเจ้า มันถูกปกครองควบคุมจากพระเจ้าซึ่งเป็นวิญญานที่อยู่ภายใน แต่พระองค์ก็
 ไม่ได้เป็นผู้กำหนดการกระทำของมนุษย์ ทรงปล่อยให้มนุษย์หรือชีวาत्मันเลือกกระทำการ
 ได้ตามแต่จะพอใจ ด้วยเหตุนี้ผลกรรมที่เกิดขึ้นตามมา จึงเป็นของชีวาत्मันไม่กระทบ-
 กระเทือนถึงพระเจ้า การเกิดขึ้นของโลกและมนุษย์นี้ หากพิจารณาในแง่ที่มันมีอยู่แล้ว
 ในพรหมัน จะกล่าววว่าไม่มีการเกิดที่ว่าได้ เพราะมันเป็นการคลี่คลายตัวเองออกมา
 เพื่อให้เป็นที่รู้จักถึงธรรมชาติของพระเจ้า มีการเปรียบเทียบว่าพระเจ้ก็เป็นเหมือน
 ผ้าที่ม้วนอยู่ เราย่อมไม่อาจรู้ถึงลวดลายหรือลักษณะอื่นๆ ใดจนกว่าจะคลี่ออกมาเป็นผืน
 ธรรมชาติของพระเจ้ก็เช่นเดียวกัน ถ้าไม่แสดงตัวออกมาเราก็ไม่อาจรู้จักได้
 โลกและมนุษย์มาจากพรหมัน ขึ้นอยู่กับพรหมันและกลับสู่พรหมันในเวลาประลัษยและเมื่อถึง
 ความหลุดพ้น วนเวียนอยู่เช่นนี้มานานแสนนาน ด้วยเหตุที่พรหมันกับโลกและมนุษย์มี
 ความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดในลักษณะดังกล่าวมานี้ พรหมันกับโลกและมนุษย์จึงทั้ง
 แยกต่างกันและไม่แยกต่างกัน กล่าวคือโดยธรรมชาติแล้วแยกต่างกัน นั่นคือพรหมัน
 มีธรรมชาติบางอย่างที่โลกและชีวาत्मันไม่มี เช่น ธรรมชาติแห่งการเป็นผู้สร้าง
 ธรรมชาติแห่งการเป็นนิรันดร์ ไม่มีขอบเขต แต่หากพิจารณาในแง่ของความสัมพันธ์
 ทั้งสองย่อมไม่แยกต่างกันเพราะหากแยกต่างกัน ย่อมไม่อาจมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน
 ขึ้นมาได้

ส่วนความสัมพันธ์ระหว่างพระเจ้ากับโมกษะหรือความหลุดพ้น สถานะแห่งพระเจ้าก็คือสถานะแห่งโมกษะ ผู้ที่ต้องการบรรลุถึงความหลุดพ้นต้องมีศรัทธา มีความภักดีต่อพระเจ้า เพียรกระทำความดีคือทำอัยยกรรมและหมั่นบำเพ็ญสมาธิ เพื่อให้ได้มาซึ่งความรู้ที่แท้จริงเกี่ยวกับพระเจ้าหรือพรหมัน ผู้ที่ภักดีต่อพระเจ้าปฏิบัติตามคำสั่งสอนในคัมภีร์พระเวทซึ่งพระเจ้าเป็นผู้เปิดเผยให้รู้ จะได้รับพระเมตตาจากพระเจ้าในการช่วยให้รอด โดยจะทรงเปิดเผยให้รู้ถึงธรรมชาติที่แท้จริงของพระองค์

ชีวิตมันทั้งหลายในโลกนี้ เมื่อกายเนื้อที่ห่อหุ้มแตกดับจะมีทางไป 2 ทาง คือ

1. ทางแห่งบิทร สำหรับผู้ที่ทำกุศลกรรมชั้นสามัญ เมื่อตายลงจะไปเสวยผลกรรมอยู่ที่ทิวาจันทร์ชั่วระยะหนึ่ง แล้วจะกลับมาเกิดอีกในตระกูลสูง

2. ทางแห่งเทพ สำหรับผู้ที่มีศรัทธาในพรหมัน บำเพ็ญตะบะเพื่อความรู้แจ้งในพรหมัน เมื่อตายลงจะใช้เส้นทางนี้ เดินทางสู่พรหมโลกโดยไม่กลับมาเกิดอีก

ส่วนผู้ที่ไม่ทำอัยยกรรมตามคำสั่งสอนของพระเจ้าและประกอบอกุศลกรรมเป็นส่วนใหญ่ เมื่อตายลงจะไปเสวยผลของอกุศลกรรมได้รับทุกขเวทนาอยู่ในยมโลก แล้วจะกลับมาเกิดอีกในตระกูลต่ำหรือเป็นสัตว์ เกรงจวนตามควรแห่งอกุศลกรรมที่ทำได้ ส่วนผู้ที่บำเพ็ญสมาธิจนได้รับความรู้เกี่ยวกับพรหมันบรรลุถึงความหลุดพ้น จะเข้าร่วมกับพรหมันในทันทีที่ตายลงไม่ไปยังเส้นทางใด

การหลุดพ้นตามคำสอนในพรหมสูตรมี 2 ลักษณะคือ

1. ชีวันมุกติ เป็นการหลุดพ้นในขณะที่ยังมีชีวิตรอยู่ เมื่อบำเพ็ญสมาธิจนความรู้ที่แท้จริงเกี่ยวกับพรหมันเกิดขึ้น กรรมจะถูกทำลายลงทันที แต่ชีวิตมันจะยังไม่ไปสู่พรหมโลกจนกว่าจะตาย

2. วิเทหมุกติ การหลุดพ้นเมื่อตาย ชีวิตมันที่บรรลุถึงความหลุดพ้นแล้ว เมื่อตายลงจะเข้าร่วมกับพรหมันทันที

เนื่องจากพาทหารยะเขียนพรหมสูตรขึ้นเพื่อสรุปคำสอนในอุปนิษัท และขจัดข้อขัดแย้งต่างๆที่มี ความคิดเรื่องพระเจ้าในพรหมสูตรกับความคิดเรื่องพระเจ้าในอุปนิษัท ไม่ว่าจะ เป็นในเรื่องธรรมชาติของพระเจ้า, ความสัมพันธ์ระหว่างพระเจ้า

กับโลกและมนุษย์ ตลอดจนความสัมพันธ์ระหว่างพระเจ้ากับโมกษะหรือความหลุดพ้น จึงมีความคิดที่เหมือนกันจะคลาดเคลื่อนกันไปบ้างก็นิดหน่อย ส่วนวัตถุประสงค์ที่จะชักจูง ช้อชักแย้งต่างๆที่มีในอุปนิษัต ผู้วิจัยคิดว่าพาทรายณะไม่ประสบผลสำเร็จ เพราะใน พหรมสูตรก็ยังปรากฏความคิดที่ขัดแย้งกันอยู่ และส่งผลให้เห็นชัดเจน คือ บรรดาผู้ที่ ศึกษาตีความพหรมสูตร ไม่ได้มีความเห็นที่ลงรอยเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันทั้งหมด มีการ ตีความที่แตกต่างกันออกไปหลายๆประเด็น ก่อให้เกิดเป็นลัทธิต่างๆในปรัชญาเวทาคะ ซึ่งน่าจะได้มีการท้าววิจัยเปรียบเทียบความคิดเรื่องพระเจ้าของลัทธิต่างๆในปรัชญา เวทาคะ ตลอดจนความคิดเรื่องพระเจ้าในปรัชญาระบบทั้งหมดของฮินดูด้วย เพราะ ความคิดเรื่องพระเจ้าในปรัชญาดังกล่าวนี้ ล้วนมีต้นตอจากแหล่งเดียวกัน แต่กลับมี ทรรศนะเรื่องพระเจ้าที่แตกต่างกันไป

ศูนย์วิทยพัทยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย